

Slutanalys av

EU:s reviderade ETS-direktiv

Huvudsakligt innehåll

Snabbare utsläppsminskning

Utsläppen ska minska med 62 procent till 2030 jämfört med 2005, en skärpning från tidigare -43 procent. Skärpningen sker dels genom två engångssänkningar av utsläppstaket, 2024 (90 miljoner utsläppsrätter) och 2026 (27 miljoner utsläppsrätter), dels genom att den linjära reduktionsfaktorn som styr den årliga minskningen av utsläppstaket skärps i två steg från nuvarande 2,2 procent, till 4,3 procent 2024–2027 och 4,4 procent 2028–2030.

Fri tilldelning

För de sektorer som omfattas av gränsjusteringsmekanismen CBAM (järn och stål, aluminium, cement, konstgödsel, vätgas) fasas den fria tilldelningen av utsläppsrätter ut under perioden 2026–2034.

Definitioner av riktmärken ska göras mer teknikneutrala för att beakta nya utsläppseffektiva tekniker.

Det införs krav på villkorad fri tilldelning att genomföra energieffektiviseringsåtgärder som har en kortare återbetalningstid än 3 år utifrån de energikartläggningskrav som gäller enligt energieffektiviseringsdirektivet och att redovisa klimatneutralitetsplaner för de 20% av anläggningarna med högst utsläpp.

Vissa ändringar av systemets omfattning

Definitionerna av vilka slags verksamheter som ingår i EU ETS görs i några fall mer teknikneutrala och det krävs inte längre växthusgasutsläpp för att de ska ingå. Exempelvis ska vätgasproduktion genom elektrolys kunna ingå och inte bara den fossilbaserade produktionen, om produktionskapaciteten överstiger 5 ton/dag.

Fonder och intäkter kopplade till ETS

Innovationsfonden finansieras genom intäkter från auktionering av 535 miljoner utsläppsrätter. Omfattningen på Innovationsfonden utökas så att stöd kan ges via flera verktyg och till fler sektorer och tekniker. Upp till 30 procent av innovationsfondens intäkter ska till exempel kunna användas till produktionsstöd där aktörer får ansöka om stöd genom konkurrensutsatta budgivning, så kallade klimatkontrakt (Carbon Contracts for Difference).

Avfallsförbränning i ETS

Avfallsförbränningsanläggningar ska från 2024 övervaka och rapportera sina utsläpp men behöver inte betala utsläppsrätter. Kommissionen ska senast 2026 utvärdera om

avfallsförbränning ska inkluderas fullt ut i EU ETS från 2028. Om avfallsförbränning inkluderas 2028 kommer det fram till 2030 finnas möjlighet för medlemsländer att undanta dem. I Sverige ingår redan förbränning av avfall i så kallade avfallsenergianläggningar fullt ut i EU ETS, inklusive krav att överlämna utsläppsrätter.

Biomassaanläggningar

Anläggningar vars utsläpp till mer än 95 procent härstammar från biomassa ska inte längre ingå i EU ETS.

Sjöfart och flyg

Sjöfarten inkluderas i EU ETS gradvis från 2024 och ska 2026 vara helt infasad i systemet.

Den fria tilldelningen av utsläppsrätter till flygoperatörer ska fasas ut och upphöra 2026.

Nytt handelssystem för egen uppvärmning och vägtransporter (ETS BRT/ETS2)

2027 införs ett handelssystem för utsläpp från uppvärmning av byggnader och vägtransporter samt vissa mindre industrier som inte omfattas av EU ETS. Länder kan välja att inkludera ytterligare sektorer som inte obligatoriskt är med i ETS BRT eller EU ETS. Det finns också en möjlighet för länder att välja att stå utanför systemet, om man har en koldioxidskatt som innebär högre koldioxidpriser än ETS BRT. Handelssystemet ligger separat från EU ETS och det går inte att handla utsläppsrätter mellan systemen. De sektorer som omfattas av ETS BRT omfattas även av ansvarsfördelningsförordningen ESR. Med ETS BRT införs även en priskontrollmekanism, med ett "mjukt" pristak på 45 EUR/ton.

Gränsjusteringsmekanismen CBAM

2026 införs en gränsjusteringsmekanism som innebär att importörer av järn, stål, cement, aluminium, konstgödsel, el och vätgas blir skyldiga att vid import till EU köpa så kallade CBAM-certifikat motsvarande koldioxidutsläppen som uppkommit vid produktion. CBAM-certifikatets pris ska spegla föregående veckas priser på utsläppsrätter i EU ETS.

Effekter på kunderna

Högre priser på utsläppsrätter förväntas allt annat lika. Svensk industri gynnas troligen i den EU-interna konkurrensen medan risk föreligger för försämrade konkurrenskraft gentemot övriga världen.

Effekter på elmarknaden och kraftsystemet och fjärrvärmens konkurrenskraft

Risk för högre el- och fjärrvärmepriser. Fossilfri produktion gynnas gentemot alternativ med fossila inslag. Elpriser i södra Sverige kan smittas av högre kontinentala priser vid högre fossil elproduktion. Fjärrvärmens konkurrenskraft försämras något av en slopad fri tilldelning av utsläppsrätter vilket väntas beröra ca 500 fjärrvärmeanläggningar, men dessa slipper samtidigt administrationskostnaderna av att omfattas av ETS1.

Effekter på medlemsföretagen; producenter, elhandlare och elnätsföretag och fjärrvärmeföretag

Eventuellt högre kostnader för avfallsförbränningsanläggningar och fossil spetslast. Naturvårdsverket föreslår en slopad opt-in av små fjärrvärmeanläggningar, vilket innebär att knappt 300 anläggningar inte längre kommer omfattas av ETS1 från och med 2026. Vidare innebär den s.k. 95%-regeln för bioenergi-anläggningar att ca 180 fjärrvärmeanläggningar inte längre kommer omfattas av ETS1 fr.o.m. 2026, vilket också innebär att den fria tilldelningen av utsläppsrätter då upphör till dessa anläggningar.

Genomförande (*tidsram, process, möjlig samverkan med andra intressenter*)

Klimat- och näringslivsdepartementet och Naturvårdsverket är huvudansvariga för genomförandeåtgärderna som krävs enligt direktivet. Departementet har redan remissbehandlat de lagstiftningsförslag som krävs för genomförandet inom ETS1 under våren. En lagrådsremiss beslutades av regeringen i juni och en proposition väntas beslutas i början av hösten så att lagändringarna kan träda ikraft den 1 januari 2024. I juni remitterades även Naturvårdsverkets förslag till relativt omfattande förordningsändringar utifrån det reviderade direktivet som är ute på remiss t.o.m. 6 oktober.

Regeringen har också lagt uppdrag på Naturvårdsverket att ta fram förslag på de genomföranderegler som behövs för införandet av ETS2-systemet för uppvärmning och vägtransporter som ska slutrapporteras senast den 18 december 2023 och delrapporteras senast den 17 november 2023. Den svenska genomförandelagstiftningen för ETS 2 ska finnas på plats till den 1 juli 2024.

EU-kommissionen ser också över de olika genomförandeförordningar som gäller bland annat övervakning och rapportering samt fri tilldelning. En ny genomförandeförordning tas också fram av EU-kommissionen gällande klimatneutralitetsplaner som ska tas fram av berörda företag under 2024. Omfattande kompletteringar föreslås också i genomförandeförordningarna för genomförandet av ETS2-systemet som är ute för EU-konsultation under sommaren/hösten 2023.

Framtida påverkansfönster (tidpunkter för rapporteringar, utvärderingar enligt dir/förordn)

Energiföretagen förbereder remissvar gällande förslagen till förordningsändringar i ETS1 som ska besvaras senast 6 oktober.

Naturvårdsverket har haft åtskilliga samrådsmöten under våren och sommaren för att stämna av utkast på de nya och ändrade EU-förordningarna där Energiföretagen och berörda branscher haft möjlighet att framföra synpunkter. Naturvårdsverket planerar för ytterligare branschsamrådsmöten under hösten.

Under augusti har EU-kommissionen skickat ut förslag till ändrad förordning om övervakning och rapportering på konsultation där vi lämnat synpunkter via bland annat Euroheat & Power. Ytterligare EU-konsultationer väntas under hösten 2023 av de olika genomförandeförordningarna.

Energiföretagen har i en hemställan till Finansdepartementet i juni begärt att CO2-beskattningen ses över med anledning av införandet av ETS2-systemet för att undvika tröskeleffekter och ökade kostnader.

Senast den 15 juli 2026 ska kommissionen meddela om man anser att det är motiverat att senarelägga införandet av ETS2-systemet till 2028 och senast den 1 januari 2028

rapportera om genomförandet och behovet av ev. lagstiftning och senast i oktober 2031 om förutsättningarna för att integrera ETS1- och ETS2-sektorerna.